

ONAFHANKELIJK PAPENDRECHT

Aan de voorzitter van het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden,
alsmede aan de voorzitter van het dagelijks bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling
Drechtsteden,
Postbus 619
3300 AP Dordrecht
indienen via de griffie

Papendrecht   woensdag 22 februari 2017
Onderwerp   Invoering regelarme bijstand in de Drechtsteden: starten met experiment

Geachte voorzitter,

Hierbij willen wij u – zowel in uw hoedanigheid van voorzitter van het algemeen bestuur als van voorzitter van het dagelijks bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden – vragen op inhoudelijke wijze te reflecteren en op korte termijn nader in te gaan op ons verzoek per heden tot het aangaan van een experiment ter invoering van regelarme bijstand in alle gemeenten die van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden deel uitmaken.

Wij stellen ons voor dat het dagelijks bestuur eerst een antwoord geeft op deze brief en dat daarna, in lijn met het hierna geschetste voorbeeld in de gemeente Utrecht omtrent het doen van een experiment ter invoering van regelarme bijstand, in het algemeen bestuur een discussie kan ontstaan in de carrousel sociaal en aansluitend ter besluitvorming in de Drechtstraad.

Bovenstaande wens tot invoering van regelarme bijstand stoelt op enige inzichten aan onze kant. De maatschappij is dusdanig in ontwikkeling dat de roep om financiële zekerheid bij onze inwoners is toegenomen. Door uitplaatsing van werkgelegenheid, zoals wij recent hebben gemerkt met de uittocht van bedrijven in de Maritieme sector met alle gevolgen van dien zoals de bijbehorende ontslaggolven waardoor ons Drechtstedelijk imago als Maritieme Top-regio onder water is komen te staan. Door globalisering en de effecten hiervan op de arbeidsmarkt, ook regionaal. Door robotisering. Maar ook door de negatieve gevolgen van de doorschietende flexibilisering van de arbeidsmarkt die - om bij de beeldspraak te blijven - nu schipbreuk lijdt als gevolg van de afgenomen neoliberale wind in de zeilen.

Utrecht nr. 1, Drechtsteden nr. 2?

Utrecht heeft de primeur. In de bijlage *op pagina's 5 en 6* van deze brief sturen wij voor u mee een bericht geplaatst in NRC Handelsblad op 21 februari jl. waaruit blijkt dat de gemeente Utrecht een

experiment gaat doen onder uitgelote vrijwilligers die bijstand ontvangen. Twee jaar lang krijgen zij een uitkering zonder sollicitatieplicht. Dat willen wij ook in de Drechtsteden.

Volgens ons kunnen de Drechtsteden gemeenten Utrecht volgen en ook via de Sociale Dienst Drechtsteden een experiment op touw zetten zoals dat in Utrecht wordt gedaan. Wij roepen u op hiervoor een plan te maken en de invoering van de regelarme bijstand nog dit jaar in te voeren. Een andere ontwikkeling is die van de introductie van het onvoorwaardelijk basisinkomen, waarover hierna meer.

Een basisinkomen is een vast (maand-)inkomen, dat de overheid aan iedere burger verstrekt of garandeert zonder daar voorwaarden bij te stellen. Het heet basisinkomen omdat het basaal genoeg is om van rond te komen. Wie een hoger inkomen wil, wordt gestimuleerd andere bronnen zoals inkomsten uit arbeid te verwerven.

Iedereen die legaal in Nederland verblijft en 18 jaar of ouder is, kan in aanmerking komen voor een basisinkomen. De voordelen spreken voor zich. Geen ingewikkelde regelingen meer. Uitvoerings- en controle-kosten zullen niet meer nodig zijn.

De tijdgeest is dat mensen zelf regie nemen over hun eigen leven, zelf vorm geven aan hun leven. Je ziet dat overal om je heen. Mensen werken in deeltijd, doen aan vrijwilligerswerk, worden ZZP'er en kiezen ervoor om langer door te werken of willen juist eerder stoppen.

Tegelijkertijd zie je dat de overheid niet meebeweegt met deze tijdgeest. Overheidsbeleid is gericht op het *one-size-fits-all* concept. Mensen moeten zoveel mogelijk fulltime werken, dit dient wel betaald werk te zijn, zodat hierover belasting geheven kan worden en de premies betaald worden. Voor jezelf beginnen mag, maar dan bij voorkeur wel zo dat je vast personeel in dienst kunt nemen. Werken doe je tot de AOW-gerechtigde leeftijd. Eerder stoppen mag, maar dat wordt actief ontmoedigd door dit fiscaal onaantrekkelijk te maken. Later stoppen mag ook, maar ondertussen ontvang je wel AOW waarover je relatief een hoog belastingtarief moet betalen.

Het basisinkomen werkt bevrijdend. Hoewel de overheid een *one-size fits all* concept nastreeft, ziet ook de overheid dat dit niet past bij de werkelijkheid. Het antwoord van het huidige kabinet is dat er allerlei toeslagen, uitkeringen en fiscale maatregelen inclusief een uitgebreide controle en handhaving in het leven zijn geroepen die het leven alleen maar bijzonder complex maken. Het neveneffect van al deze toeters en bellen is dat werken in veel gevallen niet meer loont. Alle uitkeringen, toeslagen et cetera bij elkaar opgeteld geeft soms een hoger netto inkomen, dan bij een betaalde baan. Dan is het niet gek dat mensen niet meer willen werken!

Onafhankelijk Papendrecht denkt vrijzinnig en wil dit veranderen. Een van de oplossingen vanuit vrijzinnig perspectief is het principe van een basisinkomen. Het wordt tijd dat de overheid anticipeert op de trends uit de maatschappij in plaats van dit tegen te werken. We zien dat er vraag is vanuit de maatschappij naar flexibiliteit, als overheid dien je hier op in te spelen.

De economische crisis, de vele bezuinigingen die hierop volgden en de steeds verdergaande automatisering en robotisering zijn van grote invloed geweest op de arbeidsmarkt. Veel arbeidsplekken zijn veranderd of zelfs verdwenen of ze gaan nog verdwijnen. Er is een groeiende groep achterblijvers en de steeds complexere herverdelingsmachine piept en kraakt harder en harder. De overheid ziet zich geconfronteerd met werkloosheid. De uitstroom vanuit de WW naar een vaste baan krimpt elk jaar. Tussen 2008 en 2013 van 21 tot 16%.

Hoe de maatschappij omgaat met vast werk en de flexibele schil is definitief veranderd. Hier en daar wat draaien aan traditionele beleidsknoppen voldoet niet meer. Het is tijd om nu in te grijpen zodat er structurele oplossingen gerealiseerd worden om daadwerkelijk aan te sluiten bij de huidige maatschappij.

Het gevolg van de toenemende automatisering en/of robotisering is dat er steeds minder arbeid nodig is om dezelfde hoeveelheid werk te realiseren. Robotisering maakt steeds meer werk dat door mensen gedaan werd overbodig. Ondertussen staat de wereld om ons heen niet stil. De productiviteit in opkomende markteconomieën stijgt hard en de lonen gaan steeds meer in richting van Europese lonen. Producten uit de opkomende landen worden daardoor duurder.

Deze drie trends: flexibilisering, robotisering en de stijgende prijs van producten uit opkomende landen zorgen ervoor dat de koopkracht in Europa met loon uit arbeid zal dalen. Wereldwijd wordt steeds meer geprofiteerd van de voordelen van de robotisering ten koste van dure arbeid. De mensen die alleen arbeid als inkomstenbron hebben zullen er in koopkracht op achteruit gaan en de mensen die profiteren van andere inkomsten dan arbeid, zoals robotisering of ander investeringen, zullen erop vooruit gaan.

Zelfs meer uren werken of nog meer vaardigheden of scholing zijn door de dalende lonen op den duur niet meer voldoende om de basisbehoeften te betalen. De werkloosheid zal toenemen en de groep die niet mee kan komen wordt hard getroffen. De last op de schouders van de werkenden, die al een steeds lager reëel loon ontvangen, wordt hoger om de mensen die aan de zijlijn staan op te kunnen vangen.

In de huidige situatie betekent dit een onhoudbare en onbetaalbare sociale zekerheidsstaat. De uitvoerbaarheid komt langzaam maar zeker in de knel. Om iedereen mee te laten profiteren van de stijgende productiviteit die het productieve kapitaal met zich meebrengt, is een nieuw sociaal zekerheidsstelsel nodig en een andere manier van denken over arbeid. Wat zijn de voordelen van een onvoorwaardelijk basisinkomen?

Mensen moeten zich door middel van het onafhankelijk basisinkomen kunnen ontplooien. Om ervoor te zorgen dat iedereen kan meeprofiteren van de productiviteitsgroei en om tegemoet te komen aan de vraag vanuit de maatschappij naar meer flexibiliteit zijn ingrijpende maatregelen nodig. Versimpeling, evenwichtigheid en zekerheid zijn daarbij de sleutelwoorden. Om te komen tot noodzakelijke vernieuwing van onze verzorgingsstaat moeten alle bestaande sociale zekerheidsregelingen worden vervangen door één basisinkomen.

Als alle sociale zekerheidsregelingen vervangen worden door een basisinkomen zal een groot deel van de uitvoeringskosten van de huidige sociale zekerheid kunnen verdwijnen. Werken wordt weer lonend. Bijverdiensten worden niet gekort zoals dat nu wel wordt gedaan in de Wet Werk en Bijstand. Men begint misschien met een kleine baan. Maar een kleine baan kan een opstap vormen voor een volledige baan. Meer vrijheid bevordert ondernemerschap. Er is namelijk altijd een basisinkomen om op terug te vallen. Risico nemen is daarmee aantrekkelijker, omdat de consequenties te overzien zijn als het onverhoopt mis gaat.

Gaan mensen nog wel werken als ze een basisinkomen krijgen? Veel tegenstanders van het basisinkomen denken dat men indien men een basisinkomen ontvangt gaat stoppen met werken. Echter blijkt dit niet zo te zijn. Een Duitse documentairemaker vroeg zich in een Duits onderzoek naar een 'Grundeinkommen' (2008) af of mensen zouden stoppen met werken indien ze een basisinkomen zouden ontvangen? 60% van de ondervraagde antwoordde "Nee", 30% gaf aan misschien wel minder te gaan werken. De meerderheid, 80%, dacht dat anderen, dus niet zichzelf, wel zouden stoppen met werken. Conclusie is dat het overgrote gedeelte van de bevolking wel degelijk wil werken. Dit kan zijn omdat zij meer inkomsten willen hebben dan alleen het basisinkomen, of omdat zij op deze manier voldoening uit het leven halen.

Het belastingstelsel wordt momenteel herzien. Het is een mooi moment om nu in te springen. Mensen reageren positief op het idee om een basisinkomen in te voeren en willen er graag meer over weten. Maurice de Hond heeft in zijn peilingen gekeken hoeveel mensen positief zijn over een basisinkomen. Uit dit onderzoek blijkt dat 40% voor een basisinkomen is, dat 45% tegen een basisinkomen is en dat 15% niet weet of ze voor of tegen een basisinkomen zijn. De verwachting die wij uitspreken is dat deze mensen nog positiever worden over het basisinkomen als zij daadwerkelijk de positieve effecten ontdekken en zien dat het basisinkomen mogelijk en betaalbaar is.

Wij danken u voor de beantwoording.

Hoogachtend,

Ruud Lammers.

Wel bijstand, niet solliciteren: Utrecht heeft de primeur

Experiment

Niet Terneuzen, maar Utrecht experimenteert met een soort basisinkomen voor bijstandontvangers: de regelarme uitkering.

Eppo König 21 februari 2017 NRC Handelsblad

Nee, hij is niet zo bang dat de staatssecretaris deze week opbelt en zegt: hó met dat experiment om de bijstand te versoepelen. „Ik verwacht het helemaal niet”, zegt de Utrechtse wethouder Victor Everhardt (D66) van werk en inkomen op de twintigste verdieping in het Stadskantoor. „We hebben er nooit een geheim van gemaakt dat we een breed onderzoek wilden gaan doen.”

Utrecht gaat vanaf 1 mei wel langs „de grenzen van de wet” schuren, volgens het onderzoeksplan *Weten wat werkt*. Het wordt de eerste Nederlandse gemeente die een wetenschappelijk veldexperiment met „regelarme bijstand” gaat doen. De Universiteit Utrecht gaat kijken of werklozen zonder reïntegratieverplichtingen gezonder leven, gelukkiger zijn, minder schulden hebben, actiever worden – en sneller de weg naar de arbeidsmarkt terugvinden.

Want het wereldje van veel bijstandontvangers is klein, zegt Everhardt – met zijn hoofd gebogen en handen erboven. „Ze staan in de overlevingsstand en hebben voortdurend angst en zorgen. Heb ik wel het goede formulier voor mijn uitkering ingevuld? Ben ik er wel op tijd mee geweest? Wij willen ze weer ruimte geven, prikkelen om zichzelf te ontplooien en op zoek te gaan naar een baan die echt bij ze past.”

Het onderzoek wordt uitgevoerd door Loek Groot, Stephanie Rosenkranz, Timo Verlaat en Mark Sanders van de Universiteit Utrecht. „Het is ook belangrijk hoe de relatie tussen de bijstandsgerechtigde en gemeente verandert”, zegt Verlaat. „Een relatie van wantrouwen, waarbij mensen bang zijn of de gemeente haten, is wat anders dan een relatie met vertrouwen, waardering en samenwerking.”

Bijklussen

Aan het experiment moeten in totaal 900 tot 1.000 uitgelote vrijwilligers meedoen, verdeeld over verschillende onderzoeksgroepen. Van hen krijgen 400 tot 800 bijstandsontvangers twee jaar lang een uitkering zonder sollicitatieplicht. Eén groep krijgt bijvoorbeeld extra begeleiding aangeboden, één groep mag wat bijklussen voor de gemeente en er is ook een controlegroep. Als het Rijk toestemming geeft, wil Utrecht in een later stadium ook een onderzoeksgroep toevoegen die meer mag verdienen bovenop hun uitkering: twee jaar lang maximaal 199 euro.

De Zeeuwse gemeente Terneuzen wilde vorige maand nog de eerste zijn met een onvoorwaardelijk ‘basisinkomen’ voor bijstandsontvangers. Het stadsbestuur wilde daar de plichten van de Participatiewet omzeilen, door twintig werklozen officieel geen uitkering, maar een maandelijks

bedrag te 'schenken'. Maar toen staatssecretaris Jetta Klijnsma (Sociale Zaken, PvdA) bezwaren uitte, deinsde de gemeenteraad terug.

In Utrecht is de situatie anders, legt Everhardt uit. Hij noemt het ook geen „basisinkomen”, want dat zou voor alle Nederlanders zijn. „Wat in Terneuzen volgens mij is gebeurd, is dat ze hebben gezegd: jullie gaan uit de bijstand, jullie krijgen een gift van de gemeente en dan gaan we kijken hoe jullie je gaan ontwikkelen. Op zich een interessant gegeven, maar niet hetgeen wat wij hier voorstaan.”

In Utrecht krijgen alle proefpersonen een reguliere uitkering, zegt Everhardt. De gemeente maakt gebruik van de ruimte die de Participatiewet biedt om te experimenteren. „Er kan natuurlijk wel altijd een verschil over een juridische interpretatie ontstaan”, zegt hij. Omdat de gemeente net als Wageningen, Groningen en Tilburg wacht op toestemming zodat bijstandontvangers meer kunnen verdienen, is alleen dat onderzoeksdeel wel uitgesteld.

Everhardt heeft Klijnsma vooraf geen toestemming gevraagd voor de aanvang van de proef. Anders dan in Terneuzen heeft gemeenteraad er vooraf ook niet over gestemd, maar de wethouder staat open voor alle verzoeken, zegt hij. „Dat is het mooie aan de democratische bevoegdheden die ze hebben.”

De totale kosten van het experiment worden geraamd op 1,2 miljoen euro. Een reden om niet langer te wachten, is dat Utrecht structureel 21 miljoen per jaar tekortkomt met een uitkeringsbudget van 126 miljoen euro, zegt de wethouder. Of regelarme uitkeringen de gemeente uiteindelijk minder geld kosten, moet het experiment ook uitwijzen. „Dat hangt ervan af of mensen zich beter kunnen ontplooien. Als mensen minder begeleiding nodig hebben, zit daar misschien een plusje op. En als mensen zelf meer mogen verdienen bovenop hun uitkering en via dat werk sneller uitstromen, dan is dat financieel natuurlijk enorm positief.”